

Rozsudek Nejvyššího soudu SR ze dne 31.01.1992, sp. zn. 2 Cz 3/92, ECLI:CZ:NSSR:1992:2.CZ.3.1992.1

Číslo: 56/1992

Právní věta: Faktické odlúčenie ako dôsledok výkonu práce (povolania) mimo obvod bydliska rodiny samo osebe nestačí pre záver o tom, že rodičia maloletého dieťaťa spolu nežijú; treba tu posúdiť najmä mieru a rozsah osobnej starostlivosti o dieťa, zodpovedajúcej tejto okolnosti, spôsob úhrady nákladov na domácnosť a rodinu a celkovú funkčnosť rodiny v priebehu tejto životnej situácie rodičov (vzájomné návštevy, trávenie osobného voľna, dovoleníek, prázdnin a pod.). Pri určovaní rozsahu výživného v cudzej mene niet prekážok prihliadnúť na rozdielne životné náklady dieťaťa v cudzine a v ČSFR a vziať ich do úvahy. Súd tu berie do úvahy aj vyjadrenia Ústredia pre medzinárodnoprávnu ochranu mládeže, ktoré býva v týchto prípadoch aj kolíznym opatrovníkom maloletého dieťaťa v konaní pred súdom. Pozri č. 29/1974 Zbierky súdnych rozhodnutí a stanovísk

Soud: Nejvyšší soud SR

Datum rozhodnutí: 31.01.1992

Spisová značka: 2 Cz 3/92

Číslo rozhodnutí: 56

Číslo sešitu: 10

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Cizinci, Opatrovník, Pobyt cizinců trvalý, Výživné dítěte

Předpisy: 94/1963 Sb. § 50

§ 85

§ 96

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 56

Faktické odlúčenie ako dôsledok výkonu práce (povolania) mimo obvod bydliska rodiny samo osebe nestačí pre záver o tom, že rodičia maloletého dieťaťa spolu nežijú; treba tu posúdiť najmä mieru a rozsah osobnej starostlivosti o dieťa, zodpovedajúcej tejto okolnosti, spôsob úhrady nákladov na domácnosť a rodinu a celkovú funkčnosť rodiny v priebehu tejto životnej situácie rodičov (vzájomné návštevy, trávenie osobného voľna, dovoleníek, prázdnin a pod.).

Pri určovaní rozsahu výživného v cudzej mene 1) niet prekážok prihliadnúť na rozdielne životné náklady dieťaťa v cudzine a v ČSFR a vziať ich do úvahy. Súd tu berie do úvahy aj vyjadrenia Ústredia pre medzinárodnoprávnu ochranu mládeže, ktoré býva v týchto prípadoch aj kolíznym

opatrovníkom maloletého dieťaťa v konaní pred súdom.

(Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 31. 1. 1992, [2 Cz 3/92](#))

Obvodný súd Bratislava 3 rozsudkom zveril maloletú B. L. do výchovy matky a zaviazal otca P. L., žijúceho v SRN, platiť na jej výživu od 23. 9. 1987 250 DM mesačne. Zročné výživné o výške 9000 DM za obdobie od 23. 9. 1984 do 22. 9. 1987 súd povolil otcovi splácať mesačnými splátkami po 100 DM, splatnými spolu s bežným výživným od právoplatnosti rozsudku. O trovách konania rozhodol tak, že žiadny z účastníkov nemá právo na náhradu trov konania.

Mestský súd v Bratislave, ktorý rozhodoval o odvolaní matky maloletého dieťaťa, napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa zmenil a zaviazal otca prispievať na výživu maloletej B. L. sumou 250 DM mesačne od 23. 9. 1984 do 31. 8. 1988 vždy do 15. dňa každého mesiaca vopred do rúk matky. Zročné výživné za toto obdobie v sume 10 448 DM súd povolil otcovi splácať po 200 DM mesačne spolu s bežným výživným počnúc právoplatnosťou rozhodnutia pod následkami straty výhody splátok. Žiadnemu z účastníkov nepriznal náhradu trov konania na súdoch obidvoch stupňov.

Tieto súdy rozhodli po zistení, že rodičia maloletej B. L. síce do roku viedli spoločnú domácnosť, avšak otec na výživu maloletej neprispieval a od roku 1987 už spoločnú domácnosť nevedli. Z toho vyvodili záver o opodstatnenosti základu uplatneného nároku na výživné. Výšku určeného výživného odôvodnili zistenými príjmami rodičov a odôvodnenými potrebami maloletej oprávnenej.

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozhodol o sťažnosti pre porušenie zákona, ktorú podal minister spravodlivosti SR, tak, že týmito rozsudkami bol porušený zákon.

Z odôvodnenia:

Ak rodičia maloletého dieťaťa nežijú spolu, súd i bez návrhu upraví ich práva a povinnosti, najmä rozhodne, komu sa dieťa zverí do výchovy a ako má každý z rodičov prispievať na jeho výživu (§ 50 ods. 1 Zák. o rod.). Obidvaja rodičia prispievajú na výživu svojich detí podľa svojich schopností a možností (§ 85 ods. 2 Zák. o rod.). Pri určení rozsahu ich vyživovacej povinnosti prihliada sa na to, ktorý z rodičov a v akej miere sa o dieťa osobne stará. Ak rodičia žijú spolu, prihliadne sa aj na starostlivosť rodičov o spoločnú domácnosť (§ 85 ods. 2, 3 Zák. o rod.). Rovnakým spôsobom postupuje súd, ak rodičia žijú spolu, avšak jeden z nich neplní dobrovoľne svoje povinnosti k maloletému dieťaťu (§ 86 ods. 2 Zák. o rod.).

Pri určení výživného prihliadne súd na odôvodnené potreby oprávneného, ako aj na schopnosti a možnosti povinného (§ 96 ods. 1, veta prvá, Zák. o rod.).

V prejednávanej veci sa súdy obidvoch stupňov dôsledne neriadili citovanými ustanoveniami zákona. Skutočný stav veci zistený obidvoma súdmi nemohol byť podkladom pre ich rozhodnutia, a najmä nie stav zistený súdom prvého stupňa. Odvolací súd, súc si vedomý uvedeného nedostatku konania a rozhodnutia, doplnil dokazovanie; napriek tomu mnohé rozhodujúce skutočnosti a rozporné tvrdenia rodičov maloletého dieťaťa zostali nezistené a neobjasnené.

Súdy obidvoch stupňov nevenovali dostatočnú pozornosť zisteniu toho, kedy prestal povinný rodič plniť svoju vyživovaciu povinnosť, či už preto, že súčasne prestal s nimi viesť spoločnú domácnosť, alebo preto, že síce žil s nimi spolu, avšak dobrovoľne neplnil svoje povinnosti k maloletému dieťaťu. V súlade s týmto zistením bolo potrebné určiť začiatok vyživovacej povinnosti. Keďže predmetom konania bolo uloženie povinnosti platiť výživné za minulé obdobie, bolo treba tiež náležite zistiť všetky skutočnosti potrebné na uváženie toho, do akej miery a v akom rozsahu bolo možné považovať vyživovaciu povinnosť otca za splnenú výkonmi a plneniami, ktoré vykonal v tomto období. Len po týchto zisteniach mohol súd správne rozhodnúť o určení počiatku vyživovacej povinnosti a jej

rozsahu, ktorý by zodpovedal zákonnému hľadisku uvedenému v ustanovení § 96 ods. 1 Zák. o rod.

V návrhu na začatie konania, ako aj v priebehu konania, matka maloletého dieťaťa tvrdila, že otec dieťaťa od roku 1981 pracuje ako hudobník v SRN, výživné na dieťa neplatil a len príležitostne prispieval na spoločnú domácnosť tým, že niečo z cudziny prinášal a od januára 1987 do júna 1987 prispieval aj finančnou sumou 1200 Kčs. Po celú dobu sa o dieťa starala sama; preto žiadala určiť výživné spätne aj za dobu minulú, a to od 1. 8. 1984. Na druhej strane otec dieťaťa pri výsluchu na odvolacom súde, ako aj vo svojich písomných podaniach, uvádzal, že do roku 1987 žil s matkou a dieťaťom v spoločnej domácnosti a riadne sa o nich staral. Každé dva týždne chodil domov a vždy doniesol rôzne veci do domácnosti, prípadne pre dcéru i manželku. Okrem toho im pravidelne prispieval aj finančnými sumami v rozpätí od 130 DM do 3000 DM v období od mája 1984 do júna 1987. Okrem toho matka dieťaťa disponovala s jeho tuzexovým kontom v peňažnom ústave a robila z neho výbery. Potom, čo prestali viesť spoločnú domácnosť, od januára do júna 1987, jeho matka na jeho pokyn posielala dieťaťu mesačne 1200 Kčs; túto skutočnosť nepopierala ani matka dieťaťa, len uvádzala iný účel platieb. Napokon uviedol, že maloleté dieťa spolu s matkou trávili letnú dovolenku na jeho náklady v SRN a že má ďalšiu vyživovaciu povinnosť, ktorú si plní v rozsahu 600 Kčs mesačne. Matka dieťaťa poprela pravdivosť týchto tvrdení otca a navyše poukázala na tú skutočnosť, že otec dieťaťa v období rokov 1984 - 1988 zarábala oveľa viac, ako vyplýva z potvrdenia o zárobku otca od jeho sprostredkovacej agentúry.

Uvedené protichodné a rozporné tvrdenia súdy obidvoch stupňov vôbec neskúmali, nevykonali žiadne dôkazy a v dôsledku toho bolo zistenie skutočného stavu nedostatočné a rozhodnutia súdov málo presvedčivé.

Ako je už vyššie uvedené, základnou otázkou bolo zistiť charakter spolužitia rodičov dieťaťa v rokoch 1984 - 1987 a ustáliť počiatok plnenia vyživovacej povinnosti otca v závislosti od tohto zistenia. Zodpovedanie tejto otázky si vyžiada vykonať dôkazy o odlišných tvrdeniach rodičov dieťaťa (a to aj tie, ktoré účastníci nenavrhnú), vykonané dôkazy hodnotiť v súlade s ustanovením § 132 O. s. p. s prihliadnutím napr. aj na tvrdenia rodičov v ich rozvodovej veci, vedenej na Obvodnom súde Bratislava 3, ohľadne týchto skutočností. Pre posúdenie toho, či išlo alebo nešlo o spolužitie rodičov, je rozhodujúci obsah vzájomných vzťahov rodičov, najmä či spoločne, podľa svojich síl, schopností a možností, zabezpečovali výchovu, výživu dieťaťa, ako aj ostatné náklady spojené s vedením spoločnej domácnosti a existenciou rodiny. Faktické odlúčenie ako dôsledok výkonu práce, povolania mimo obvod bydliska rodiny, samo osebe nestačí pre záver, že rodičia spolu nežijú. K tomuto záveru je možné dospieť po uvážení všetkých okolností konkrétneho prípadu, najmä miery a rozsahu osobnej starostlivosti zodpovedajúcej tejto okolnosti, spôsobu úhrady nákladov na domácnosť a rodinu a celkovej funkčnosti rodiny v priebehu takéhoto spolužitia (návštevy, trávenie osobného voľna, dovoleníek, prázdnin a pod.).

Určenie počiatku plnenia vyživovacej povinnosti rodiča na maloleté dieťa je ovplyvniteľné ďalej zúčtovaním toho, čo rodič poskytol na výživu dieťaťa v období, za ktoré sa výživné určuje. Pri tomto zúčtovaní je potrebné prihladať tak na poskytované sumy v peniazoch, ako aj na vecné plnenia a uvážiť, či tieto sumy zodpovedali hľadiskám uvedeným v ustanovení § 96 ods. 1 Zák. o rod. Keď otec tvrdil, že poskytoval rodine určité finančné prostriedky, vecné dary, osobne sa o nich staral počas dovoleníek alebo letných prázdnin, bolo potrebné vykonať dokazovanie na preukázanie pravdivosti tohto tvrdenia a posúdiť, či išlo o plnenie vyživovacej povinnosti alebo o plnenie nad jej rámec.

Len po zistení skutočného stavu v naznačenom smere mohol súd správne rozhodnúť o odôvodnenosti uplatneného nároku a určiť počiatok vyživovacej povinnosti zo strany otca voči dieťaťu.

Určujúcimi hľadiskami pre určenie rozsahu vyživovacej povinnosti, hoci aj v cudzej mene, sú hľadiská uvedené v ustanovení § 96 ods. 1, veta prvá, Zák. o rod., t. j. odôvodnené potreba oprávneného, ako

aj schopnosti a možnosti povinného. Kritériom pre určenie výživného v cudzej mene je predovšetkým to, či takéto rozhodnutie povedie k rýchlej a účinnej ochrane práv dieťaťa. V tých prípadoch, v ktorých zo súdom získaných poznatkov vyplynie záver, že určenie výživného v cudzej mene povedie k očakávanému cieľu, niet prekážok pre určenie výživného v cudzej mene. 2) Za takýto zdroj poznatkov súdu možno považovať tiež stanovisko kolízneho opatrovníka, zohľadňujúce prax súdov cudzieho štátu ohľadne uznania a výkonu rozhodnutí čs. súdov, v ktorom sa v danom prípade odporúčalo určiť výživné v cudzej mene. Ani pri určovaní rozsahu vyživovacej povinnosti a určovaní výživného v cudzej mene niet prekážok prihliadnúť na rozdielne životné náklady v cudzine a v ČSFR a zohľadniť ich. V tom smere sa preto najvyšší súd republiky nemohol stotožniť s názorom uvedeným v sťažnosti pre porušenie zákona, podľa ktorého rozdielnosť životných nákladov v SRN a v ČSFR a tým aj odôvodnené potreby dieťaťa žijúceho v ČSFR možno spravodlivejšie odhadnúť v Kčs a nie v DM. Určenie výživného v cudzej mene podľa hľadísk uvedených v ustanovení § 96 ods. 1 Zák. o rod. dovoľuje zohľadniť rozdielnosť životných nákladov v SRN a v ČSFR vo vzťahu k odôvodneným potrebám maloletého oprávneného, ako aj pri určovaní možnosti a schopnosti povinného. Pritom je potrebné mať na zreteli, že výživné má zabezpečiť približne také materiálne podmienky pre telesný a duševný vývoj dieťaťa, v akých by sa dieťa nachádzalo, keby žilo v harmonickej spoločnej domácnosti svojich rodičov. Určitá primeraná horná hranica výživného je daná samou spotrebnou povahou výživného, v ktorej stačí uspokojovať aj rozumné ďalšie potreby dieťaťa nad hranicu základných potrieb, pokiaľ ich uspokojovanie dovoľujú možnosti a schopnosti povinného. Aj s týmito zásadami sa musí súd pri rozhodovaní vypořadať a v dôvodoch rozhodnutia ich odôvodniť.

Z uvedeného je zrejmé, že rozhodnutia súdov v tejto veci boli predčasné a boli vydané na základe nedostatočne zisteného skutočného stavu veci, čím súdy porušili zákon v ustanoveniach § 6, § 120 ods. 1, § 132a, § 153 ods. 1 O. s. p. v súvislosti s ustanoveniami § 50 ods. 1, § 85 ods. 2, 3, § 86 ods. 2 a § 96 ods. 1 Zák. o rod.

Preto sťažnosti pre porušenie zákona, ktorú podal minister spravodlivosti Slovenskej republiky, Najvyšší súd Slovenskej republiky vyhovel s uvedenou modifikáciou dôvodov.

Poznámky pod čiarou:

1) Pozri č. 29/1974 Zbierky súdnych rozhodnutí a stanovísk.

2) pozri č. 29/1974 a č. 26/1980 (str. 171 - 175) Zbierky súdnych rozhodnutí a stanovísk.